

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXII. LETNIK 1922 ŠTEV. 11

Planinski spomini.

Piše duh. svetnik župnik Jakob Aljaž.

(Dalje.)

21. Vodovod v Vratih.

Prva koča v Vratih (l. 1896 „Aljaževa koča“) ni imela vodovoda, ampak le 5 minut oddaljen mal studenec, ki se posuši; skrit je v gozdu in izvedel sem zanj od pastirja Jos. Jakelja. Do njega je držala markacija z napisom.

Za srednji Aljažev Dom, katerega je vzel plaz čez 10 let, pa sem naredil na stroške Plan. Društva (denar so mi kasneje povrnili), velik vodovod, ki velja, še izpopolnjen, tudi za tretji veliki Aljažev Dom. Na razpolago sem imel le tri studence v Cmiru. Prvega velikega nasproti Vahovemu rovtu ni kazalo vzeti, ker je oddaljen in bi bila napeljava od izvira težavna, spodaj skal pa je voda že nesnažna. Drugi, najbližji studenec, nasproti Doma v Cmiru, je imel ugodno lego, pa je včasih ob suši usahnil, kar mi je povedal Turk. Vzel sem tretji, velik, zelo močen studenec v Cmiru, ki se nikoli ne posuši in tudi pozimi ne zamrzne; oddaljen je od hiše kakih 500 m in je pri zajemu višji 105 metrov nad hišo. Opomnim tukaj, da sem pred 25 leti vse natanko zmeril in mere poslal Planinskemu Društvu, sedaj pa podatkov mere nimam pri rokah ter pišem iz glave.

Veliko skrbi, truda in potov sem imel, ker sem načrt sam naredil, delo sam vodil in skrbel, da niso bili stroški preveliki; kajti takrat je bilo naše društvo še šibko. Ogledal sem, zakaj ta studenec ne usahne, in sem dognal, da zato, ker je višje za robom na desni jarek z večnim snegom, kojega voda pride na dan skozi skalnate plasti v strmi drči (jarku) kakih 50 metrov višje od mojega bassin, kjer sem vodo zajel. Moj bassin leži pod strmo skalnato steno na levo hudournika jako ugodno in skrito v zemlji, da ga veliki nalivi hudournika ne morejo poškodovati; kajti na desno spodaj ni več žive skale, ampak je svet nasut iz peska in kamna, katerega hudournik prinese in drugič odnese.

Delal je po mojem načrtu Požganc. Kako pa sem studenec iz jarka, iz širokega skalnatega korita napeljal na levo v moj bassin (1 m³ iz betona)? Zavrtal je Požganc v skalo in položil pet dinamitnih patronov. Strel je odnesel velik rob in ugodno naredil na levo jarek, katerega je še Požganc s kladvom popravil. Ob nalivu pa leti velika voda naravnost po starem jarku navzdol, da nam ne dela škode. Nad bassinom je slučajno jako ugodno ležeča skalnata plošča s 45°, po kateri teče voda skozi mrežo v naš bassin — debelo kamenje, lesovje, ruševje pa leti naprej in po odprtem kanalu iz betona v glavno strugo na desno nazaj. Inženir, ki je vodil delo Karavanškega tunela, se je zanimal, kako sem zajel vodo v teh skalah iz hudournika, ter mi je častital. Drugi inženir me je vabil, naj — pustim duhovsko službo in k njim pristopim, za kar sem bil ponosen in še preveč prevzetan . . .

Nekaj metrov spodaj smo naredili še en reservoir zaradi peska in sipe, da se voda še bolj izčisti. Nadalje skozi bukov gozd navzdol ni bilo posebnih težav razen nekaj skal v zemlji. Po dolini je bilo kopanje ugodno, ker so tla peščena. Čudil sem se naivnosti sicer tako učenega gosp. prof. Frischaufa, ki je enkrat z menoj tam svet ogledaval in rekel, da bi morda on spodaj v široko nasuti glavni strugi hudournika vodo zajel. Povedal sem mu, da bi tam hudournik v enem letu vse končal, ali zasul ali pa odnesel.

Kako pa vodovod speljati čez Bistriško široko strugo, ki je navadno suha, ob nalivu pa je tam deroča voda, da zemljo trga in skale naprej vali? Zapazil sem v sredi struge trdno, globoko temeljno skalo. Posekala sva s Požgancem več debelih macesnov in jih od bregov do skale zgoraj v strugo djala ter z debelimi, pol metra dolgimi železnimi klini za skalo pribila, na zgornji strani globoko veje položila in nanje kamenja djala. Ko je prišel v jeseni naliv, je voda jez, ki ni visok, zasula in vodovod je dobro ohranjen! Če bi ne bilo prav narejeno, bi deroča voda podkopala vodovod in ga pretrgala. Na levem bregu Bistrice sem zopet bassin naredil, ker je tukaj najnižja točka vodovoda, da se zamore voda in pesek iz cevi ven spustiti. Ventile mi je poslal Samassa. Železne stare cevi sem odbral in poceni kupil v tovarni na Jesenicah. Cevi, debele ko roka, sem vzel, ker so bolj varne, da jih ne zamaši sipa, pa tudi zato, ker sem špekuliral, da pri višavi 100 m dobim vodno silo za električno, za žaganje drv in druga mehanična dela, ter sem že korespondiral s firmo Ganz & Komp. v Budapešti. Tudi sem nameraval napraviti bassin pred hišo z vodomatom itd. Te debele cevi mi je priredila poceni tovarna, tako da se je zgornja cev v spodnjo vtaknila s pomočjo prediva in miniuma (brez vijakov), ker gre navzdol. Pozneje, ko je plaz vzel naš Dom in smo tretji Dom višje na griču postavili, je naš inženir

mesto starih cevi dal napraviti v spodnjem delu vodovoda nove cevi z vijaki, ki drže navzgor v hišo, v kuhinjo, v kopalne sobe itd. Stare cevi pa smo podarili Dovški občini za vodovod, ki drži s hriba v vas. Prej so imeli v Dovju lesene cevi¹. Nove cevi z vijaki proti Domu in v hišo je priredil inštalater Babnik iz Ljubljane.

Ko sem delal vodovod in sekal les za naš Dom v Vratih, sem bil ondi v jeseni meseca oktobra in novembra 40-krat in šel domu ob vsaki uri, tudi ob desetih ali ob polnoči, z dolgo palico v roki in z nahrbtnikom, pa v temi ne pod galerijami, ampak po zgornji poti. — Enkrat v največjem dežju in nalivu pa zopet vzamem dolgo palico in dežnik ter grem v Vrata. V Mojstrani skozi vas ljudje vpijejo nad menoj: „Ne, ne v Vrata!“ „Jaz pa hočem videti, kako je Vratih ob nalivu“, in grem pogumno naprej. Z vseh sten lete hudourniki, kakor Peričniki! Nekatero potoke sem bolj zgoraj prekoračil. Čez druge večje potoke me je štiporamo prenesel moj delavec, katerega sem srečal; kajti Požganc in drugi so prenehali in so se v koči sredi pota sušili.

„Še enkrat nazaj, jaz grem do vodovoda, da vidim, kako je!“ Ljudje so rekli, da sem znorel! Pa mi ni nič žal, čeprav sem bil do trebuha moker!

Ko me je nesel čez deroč potok delavec iz kranjske okolice, kateremu nisem veliko zaupal, mi pravi on v sredi potoka: „Ali mi boste doma dali ene stare hlače?“ „Bom.“ „Ali mi boste tudi vestjo (telovnik)?“ „Bom.“ „Srečno me prenese na drugo stran.“ V ogljarski bajti smo dobro zakurili, se nekoliko ogreli in posušili in domov šli, ker mi ni bilo mogoče v strugi delati, toliko manj, ker so bili delavci premočeni. Jaz pa varčen, tudi nisem hotel za celi dan plačati. — Res bolj sem skrbel za Plan. Društvo nego za svoje gospodarstvo . . .

Iz Ljubljane pridem od koncerta ob dveh čez polnoč domu, koj grem v sv. olje devat nekega v boju z orožnikom ranjenega, potem za par ur spat. Zjutraj mi hudo žila bije — pa termometer mi pove, da nimam visoke temperature: koj skočim po konci in hajdi v Vrata! Že vidim od daleč Požganca in delavce, zaukam, pa nič odgovora! Kaj je? Nemirno sem ter tja hodijo. Ravno prav sem prišel: v novembru so spustili v novo položene cevi vodo s snegom in z ledenimi kosci, cevi so se zamašile in voda ni skozi pritekla. Nevarnost, da vse zamrzne in led cevi razžene! Hitro smo v strugi (na najnižji točki) cevi pretrgali in hvala Bogu je voda iz cevi pritekla! Nekoliko sem se kregal nad dotičnim delavcem, pa druge škode ni bilo.²

¹ Podarili smo tudi vrvi, katere smo prej rabili pri vlačanju lesa na Kredarico, za zvonove na Dovju in v Mojstrani. Zraven smo še napravili novo cesto v Tnalu v prid občini, ki nam je bila naklonjena. — Roka roko umiva!

² Jeseni se ne sme pozabiti v Domu cevi vodovoda izprazniti!

Ko stojimo zgoraj pri bassinu, prileti po zraku (!) dol s Cmirā kamen, za pest debel, ter pade med nas, pa nobenega ne zadene: zopet sreča!

Ko naredim bassin in ga snažijo, sem ob vrhu roba postopal s težkim kocem na rami in moral v bassin skočiti, pa se nisem nič poškodoval: zopet sreča! Za bassin (1 m³) sem porabil 10 vreč cementa à 50 kg in ga solidno ob skalnati steni postavil na trda tla. Bolj nizko je peščena zemlja in bi bilo nevarno.

Cement mi je dala Dovška tovarna po znižani ceni, dinamit brezplačno, dovoljenje, da rabim dinamit, sem dobil pri okr. glavarju telegrafično, ker se je mudilo. Napravili smo tudi na prostem blizu hiše bassin za mrzle kopeli in bassin za napajanje občinske živine, ki se v Vratih pase. Vodovod sem potegnil nekaj sto metrov dalje do dr. Šlajmerjeve vile, ki stoji v neposredni bližini Aljaževega Doma. Postavil sem to prostorno vilo na njegove stroške, in sicer leseno zato, da je suha, in na prostoru, varnem pred plazom

22. Cesta v Vrata in železnica na Triglav.

Bog vé, ali jo bom učakal ali ne. Največ sem se zanjo trudil, meril, delal proračune, namreč za dobro hribovsko pot, ne za inženirsko deželno cesto, pred 25. leti. Plan. Društvo stroškov za tako cesto ni zmoglo. Dež. predsednika barona Hein in Schwarz, cestni odbor, okr. glavarja Detela in Župnek, stavbni nadsvetnik Klinar, vsi so mi bili obljubili podporo.

Za Plan. Društvo sva s Požgancem edino zadnji kos popravila, namreč pri Turkovi bajti cesto preložila na levi breg Bistrice, naredila ob vodi škarpo in speljala pot do Aljaževega Doma v Vratih. Za naše kmete sedanja slaba hribovska pot za silo zadostuje, dasiravno ima strme klance; kajti kmet teže (les, oglje) iz Vrat le ven (navzdol) vozi, notri gre s praznim vozom. Mi pa si želimo lepe turistijske ceste, da bi se velika gospoda tudi zložno notri vozila; kajti Vrata s hotelom, to je tako važna točka da bo prej ali slej potrebna velika cesta za avtomobile

Za en las je manjkalo, da nisem začel ceste v Vrata delati pred 25 leti po svojem načrtu — in cesta bi zadostovala za navadne voznike in fijakerje. Pa Jan iz Sp. Gorij, s katerim sem bil dogovorjen, da bo dal delavce po 1 fl 35 kr. na dan, je bil slučajno zadržan in tako se nisva dogovorila. Stala bi bila cesta takrat le 2500 fl. Večkrat sem jo zmeril; klanci bi bili preloženi in le 1 : 10 napeti, kanali za vodo pod cesto pokriti, cesta razširjena še za en meter, tako da bi na vsaki strani še pol metra peščene zemlje k sedanji cesti zraven prikopali. Občina

in gospodarji bi dali svet ob cesti, tudi skozi gozde (kake 3—4 kilometre) daleč, vse brezplačno. Naredil sem v načrtu dve varianti od tam naprej, kjer se sedaj poti ločita; ena varianta bi šla pod galerijami ob vodi, druga ne po zgornji poti, ki je prestrma, ampak po sredi skozi gozde do Luksove bajte. Pa prišle so zapreke. Pozneje je naš inženir pot ogledal in izjavil, da se ne da nič napraviti izpod 100.000 kron; seveda bi bila umetna, solidno izdelana cesta. „Zdaj bomo pa še dolgo čakali“, sem jaz pripomnil.

Po sedanjih razmerah (v začetku leta 1922) bi inženirska cesta za avtomobile stala brez dvoma do dva miliona, če ne več. Kak razloček med mojo namenjeno cesto s stroški 2500 gold pred 25 leti, ki bi tudi zadostovala! Troške sem vestno preračunal na licu mesta od partije do partije s tedanjim županom Janšo in dvema civilnima možema. Janša bi bil za to ceno delo prevzel, seveda s provizoričnimi lesenimi škarjami v kredi (onostran Peričnika) in pod Galerijami, oziroma zgoraj skozi gozd. Še sedaj mi je žal in me vest peče, da nisem začel delati korajžno koj na svojo roko. Pod Galerijami sem nameraval eventuelno z dinamitom odstreliti skalnato steno, da dobim prostora za cesto. Potem bi šla cesta čez Turkov rovt v ravni črti brez klancev čez gozde, Vahov rovt do Aljaževega Doma. Prof. Frischauf mi je bil dal v Gradcu narediti pripraven nov instrument za merjenje gorskih cest.

Višji faktorji v Sloveniji in Jugoslaviji, na noge! Poglejte v Švico, kaj se da napraviti z umom in podjetnostjo v povzdigo ptujskega prometa. Pomislite: leta 1921. je bilo vrh Triglava 1500 posetnikov, leta 1922 pa 3000; pred 60. leti je bil 1 ali 2, ki sta o svojem činu govorila celemu svetu. Ogledal sem Švicarske naprave in trdim, da bi Švicarji električno železnico v Vrata speljali; gonilno silo bi vzeli v Bistrici, Savi ali Završnici! — Načrt za električno železnico iz Bohinja na Triglav že imamo. Pokazal mi ga je znani naš turist Knafelc. Druga varianta je avtomobilna cesta na Velo Polje. Podjetniki, kapitalisti, inženirji, kaj pravite in kaj boste storili?

23. Cesta v Tnalu.

Četrť ure za vasjo Mojstrano proti Kotu je napravilo Slov. Plan. Društvo v Klancu (Tnalo) novo javno cesto, dolgo 520 metrov, na svoje stroške.

Zakaj pa? Prvič zato, da se hval-žne izkažemo občini Dovje, ki nam je bila povsod naklonjena. Drugič zato, ker to cesto tudi Plan. Društvo rabi pri vožnji v Kot. Poprej je šla slaba vozna pot spodaj po dolini potem pa zelo navkreber čez kamenite prage. Jaz sem vodil stavbo nove ceste, določil smer (v polukrogu ob hribu na levo), zmèril napetost

ceste 1 : 10, in delo oddal Požgancu jako po ceni, namreč za 500 fl. Odkopati je bilo veliko peščenega hriba in spodaj nasuti, da je šla cesta enakomerno 1 : 10 na kviško; zgoraj je bilo treba prerezati precejšen rob in nekaj skal odvaliti, nekaj pa izstreliti. Sploh je bila zemlja (pesek) za kopanje ugodna.

Požganc in še trije delavci so jako pridno delali, nadzoroval sem jih 40 krat. Glavne količe za novo cesto sem zabil jaz, Požgancu se pa ni potrebno zdelo podrobno zabijati lesove za smer in višavo ceste, ker ima dobro oko. Sem ter tje se je pa le moral kregati nad delavcem: „Kam pa koplješ v tla? Koplji tja ven“ (t. j. počasi 1 : 10 na kvišku). Šaljivo sem rekel: „Oče, saj ne ve, kaj je „tja ven“. Požganc reče še enkrat in odločno: „Tja ven.“

Enkrat bi jo bil jaz kmalu izkupil, ko je Požganc skalo izstrelil in je kamen, debeleji ko oreh, priletel meni v prsa, dasi sem sem stal 40 korakov proč. — Drugič sem v Vratih nad hosto pod nogami v bregu padel, ko sem cesto meril. — Tretjič sem v Cmiru, ko sem naredil bassin za vodovod, slučajno moral skočiti od zgoraj v bassin, in sem si nategnil kite v prsih, da me je več dni bolelo. Pa zdravnik mi je rekel, da ne bo hudega. „Srce in pljuča so zdrava; vi lahko visoko starost učakate.“ — Hvala Bogu!

Ko je bila cesta v Tnalu dodelana, smo jo slovesno otvorili in se dali fotografirati. Navzoči so bili Ljubljancani in drugi daljni in bližnji odličnjaki. Tudi prof. Frischauf je prišel.

24. Jahalna pot v Krmi.

Namenil sem se, da skozi Krmo na Kredarico napravim jahalno pot, do Vernerja tudi vozno pot na dvokolnici, t. j. voz na dveh kolesih, kakršnega sem dal nalašč v ta namen delati na Dovjem. Vozil sem se ž njim v Vrata, v Kot in tudi enkrat v Krmi do Vernerja za poizkušnjo — pa je šlo. Jahal sem lahko gor, nazaj se mora peš iti.

Dolgo časa smo prošnje delali na Forstdomänen-Direktion v Gorici, pa nam gradnje niso dovolili, ker je bil načelnik prijatelj Alpenvereina in strupen nasprotnik Slov. Plan. Društva. Nazadnje sem z zvijačo dosegel uspeh. Jan iz Spod. Gorij je les kupil v eraričnem gozdu v Krmi in imel pravico pot spodaj popraviti, da zamore les ven spraviti. Zgoraj je pa Zaspiški svet. Plačal sem Janovim delavcem zaupno, naj delajo pot še naprej do Vernerja. Radi so me ubogali, streljali so skale in pot gradili ter vse razrili. Pa kmalu me je zatožil lovec Šetina, sicer moj prijatelj, pa zvest čuvaj gamsov, katerih je veliko v Krmi, — zatožil me je svojemu gospodu grofu Margheri-ju, lastniku lova, da za me delajo in da bomo vse gamse prepodili s cesto in s streljanjem,

in da to ne sme biti Pa grof Margherij je bil moj prijatelj, ki me je večkrat obiskal. Šel je z Janom in Šetinom gledat novo pot. Jan pravi: „Saj imam pravico delati pot, da morem erarični les doli spraviti“. „Žeres“, pravi Margheri; „zakaj pa še naprej gori proti Vernerju pot delate?“ Jan si hitro izmisli: „Gospod grof, zgoraj bom pa drugo leto pot potreboval, ko bom les zgoraj od Zaspičanov kupil“. Grof se namuzne ter pravi: „No, no, naj le bo; bomo pa še jagri ložje gor hodili. Nič se ne bojte, oče Šetina, saj se gamsi turistov nič ne boje“. Jan mi vse pove in vesel sem bil, da ni izvedel načelnik „Forstdomänen-Direktion“ v Gorici, ki me je bil poprej tožil na ministrstvo zaradi Kredarice, pa je propadel.

Dovršil sem jahalno pot; pa nalivi so jo sedaj zelo poškodovali.
(Dalje prih.)

Od Bogatina do Podrte gore.

Janko Mlakar.

Ena izmed najlepših gora, ki obdajajo, spletene v lep venec, modro gladino Bohinjskega jezera, je gotovo Podrta gora (2050 m), dasi je nima skoraj noben hribolazec v svojem „repertoarju“. Nekako široko sedi nad Ukanco, kakor bi hotela reči: „Tukaj smo in se ne ganemo“. Kadar sem se vozil ob lepih solčnih dneh po jezeru in se nanjo ozrl, se mi je zdelo, da me izziva, toda dolgo me ni izzvala. Sovražil sem jo . . .

Kolikokrat se mi je obetal lep jasen dan, poln solca, svetlobe in toplote. Naenkrat pa začno izza Podrte gore lezti temni oblaki, podobni zlokobnim pošastim. Zvijajo, posmehujejo in pačijo se na vse pretege. In črez dobro uro, včasih še preje, že lije, kakor zna liti samo v Bohinju. Zato sem jo sovražil, sovražil iz dna srca, to Podrto goro, ki je kriva, da se lepa Bohinjska dolina imenuje — milejše izraženo — „jugov pljuvalnik“.

Lani sem se pa sprijaznil z njo. Kadarkoli so silili črni oblaki črez mejo, vsakokrat jih je zapodila nazaj. Da, celo nekoliko preveč jim je branila. Kajti včasih sem se zalotil pri željah, da bi se razpostrli tisti oblaki po jasnem nebu in ohladili razbeljeno ozračje. Hvaležnega sem se pa le hotel izkazati Podrti gori in sem jo zato obiskal.

Jezero je še počivalo v jutranjem mraku, ko sva se napotila s tovarišem Lojzom v Ukanco. Vse je bilo zavito v meglo, toda ne v tisto temno, ki se pozneje dvigne par sto metrov od tal in se spremeni v

deževne oblake, marveč v tako nežno, svetlo in mehko, da bi jo kar nabasal v zglavnico. Prijetno je v takem hoditi. Poleg sebe čutiš jezero, vidiš pa le nekaj sivega, mehkega in niti tega ne razločiš, kje se neha megla in začne jezerska gladina. Pred seboj pa vidiš le nekaj metrov ceste in zdi se ti, kakor bi drevesa, mimo katerih hodiš, rasla kar sproti iz megle.

Ko prideva onkraj vojaškega pokopališča, je bilo že popolnoma svetlo in nad nama se je jela megla redčiti. Malo pred ostrim ovinkom, ki ga naredi cesta naravnost proti Savici, kreneva po ozki stezi v gozd. Markacija je zelo zastarela in pomanjkljiva; vedela sva torej, da morava dobro paziti. Toda med vedeti in storiti je velik prepad, čez katerega tudi midva nisva prišla, in sva zato tudi delala pokoro.

Pot se je vedno bolj napenjala in kmalu sva bila nad meglo. Čem višje sva prišla, tem čistejši in obsežnejši je bil razgled. Ko pa prideva iz gozda na plan, se je megla tudi v dolini že razblinila. Ker sva imela oči povsod drugod, le tam ne, kjer bi bilo treba, sva izgubila stezo, ki se je za svoj del tudi izgubila med kamenjem in travo. Misleč, da prideva pozneje na kako markacijo, lezeva v potu svojih obrazov po strmi, z redko travo zarasli vesini. Da prideva do Podrte gore, ki se nama nikakor ni hotela približati, treba bi bilo na desno preprečkati precej širok pas gostega pritlikovja. Pred tem imam pa jaz že izza svojega prvega triglavskega romanja tak strah, da sem se raje vrnil in poiskal med kamenjem in travo izgubljeno pot. Sedaj si zvesto obljubiva, da bova vdano pazila na markacijo; ker sva pa obljubila bolj eden za drugega, mesto vsak zase, je seveda ostalo pri obljubi.

Strmina pota, vročina dneva, izguba časa in zastonj preliti pot, vse to je tako vplivalo na naju, da sva dosledno molče lezla proti robu; nad njim ni bilo sicer nič drugega videti kakor sinje nebo, a naju je vkljub temu navdajal z nadejo, da se bo tam za njim nekaj odprlo. Sicer sva videla tisti dan že precej robov in gojila več takih nadej, ki so se pa vse razpršile v nič, a topot se je res odprlo, in to še precej čedno.

Pred seboj zagledava velik kotel, na čigar dnu je ležalo poleg skoraj popolnoma posušene luže nekaj živine. Onstran kotla se vzpenjajo strmi peščeni plazovi prav do navpičnih sten Vel. Škrbine in Podrte gore, na desni in levi pa so pobočja porasla z ruševjem, med katerim je veliko zelenih jas. Toda bolj kakor pogled na Podrto goro, naju je zanimal oni na snežišče pod Škrbino; kajti mučila naju je huda žeja. In ta, takrat tako prijazen pogled je bil kriv, da sva zopet zašla. Mesto da bi bila zavila na levo, sva šla kar naravnost proti snežišču.

Ko si potolaživa žejo, se ogledava po stezi in markaciji. Oboje je bilo ne ravno visoko nad nama, midva nisva o tem nič slutila. Sicer bi bila prav lahko šla naravnost do prehoda Škrbine in od tam na Podrto goro, toda tiste skale so se nama zdele prevroče. Po kratkem posvetovanju kreneva naravnost proti severo-zahodu ob plazovih Podrte gore, ne pa še na njo. Kdo bo v opoldanji vročini lazil po razbeljenih skalah? Soglasno skleneva najpametnejše, da greva na Govnjač mleko pit in v senco ležat!

Ko prideva, oziroma prilezeva na zeleno tratico, ki leži pod Mokrim vrhom (1845 m), kakor bi jo bil kdo kar tako-le tja med skalovje vrgel, leževa k nezaslužnemu počitku. Kajti zaslužila bi ga bila — po mnenju vsakega poštenega hribolazca — če bi bila prišla že s Podrte gore. Toda prostorček je bil prelep, da bi bila kar mimo šla.

Kajti nad nama Podrta gora, spredaj Bogatina planina Kraj, na desni Jezerska dolina s Triglavom v ozadju, pod nama pa mehka trava, in midva bi si ne smela privoščiti počitka? Manjkalo nama je samo sence in mleka, kar naju je pa itak čakalo na Govnjaču.

Počivala sva tako dolgo, da je Lojza jel že hrbet boleti.

„Človek je pa res nerodno ustvarjen“, je godrnjal, ko se je pobiral s tal; „če hodiš, te bole noge, če sediš, te tišči tisto, že veš kaj, če ležiš, pa te boli hrbet ali trebuh, kakršna je leža.“

„Potemtakem je človeku najbolje, če se obesi“, pristavim jaz.

„Kajpada! in sicer za jezik, če je dovolj dolg, kakor n. pr. . . .“ odvrne mi Lojze rezko. „Kar pojdiva, da kam prideva, pa nikar ne izbiraj najgrše poti.“

Ker sem hotel njegovo nevoljo potolažiti, sem po svoji najboljši vesti in vednosti izbiral najlepše in najgladkejše skale, po katerih se je tuintam hodilo kakor po mestnem tlaku, a vkljub temu se je Lojze zopet začel jeziti.

„Ti li nisem dejal, da ne izbiraj najgrših potov?“

Prijatelj Lojze pač ni vajeen parketov in trotoarjev, zato mu niso ugajala tista pota pod Podrto goro . . .

Ko prideva zopet na neki zeleni rob, se nama odpre pogled na Veliki vrh (Kuk 2080 m), na kotel pod njim in na ves greben noter do Malega Bogatina. Na Kuk je lezlo nekaj ljudi in eden izmed njih se je vsak čas priklonil, kakor bi kamenje pobiral. Kakor sva se pre-pričala naslednje jutro, je bila to razmejitvena komisija; dotični pri-klanjač je markiral mejo. Znamenja sva našla še popolnoma sveža.

Midva sva se sicer oborožila s cigaretami za podkupovanje, ker sva se nameravala gibati na meji, toda komisije se nisva upala lotiti.

Sploh je bil tisti dan tudi Kuk prevroč . . . Zato sva jo mahnila kar naravnost proti Govnjaču, kamor naju je vlekla želja po senci in mleku.

Po strmem žlebu se spustiva v kotel, toda preden doseževa dno, kreneva pravokotno na desno čez strmo pobočje. Kmalu prideva do novega žleba, ki naju je strmo, zato pa urno pripeljal na vojaško pot, ki je izpeljana čez Veliki Bogatin na Govnjač. Midva sva si seveda izbrala bližnjico in v kratkem sva bila na planini (1471 m).

Kjer je pred vojsko samevalo par koč, stoji sedaj cela vas, žal na pol podrta. Stene barak so že skoraj popolnoma izginile, nekaj zidanih poslopij služi za hleve, največjega, ki stoji na vzvišenem prostoru in ki je bilo v njem nastanjeno poveljstvo, sva se za tisti dan midva polastila. Hiša bi se bila dala v prvotnem stanju izpremeniti v mal planinski hotel. Zidovje debelo, obednica prostorna, dolg hodnik v pritličju in v nadstropju, na desni in levi lepo število sob. Seveda sedaj manjka vse, kar se je dalo odnesti: kritje strehe, okna in od vrat vse ključavnice in sploh vse okovje.

Pregledala sva vso „vas“, če bi kje zasledila kako boljše zavetišče, pa sva se naposled le vrnila na „komando“. Tu si napraviva v podstrešju še precej udobno gnezdo. Odprtine oken zadelava z deskami in si posteljeva na tleh z leseno volno, katere je vse polno ležalo po sobah. Spala pa nisva posebno dobro; zato sva prav rada ob jutranji zori zapustila ta „planinski hotel“.

Po kratkem zajtrku odrineva proti Bogatinu. Steza je mestoma jako položna, le zadnji del je precej strm. Prišla sva na vrh v dobri uri. Tu naju pa zajameta oster veter in gosta megla. Nekaj časa sediva in čakava, kakor v gledališču pred zaprtim odrom; ker se pa megleni zastor ni hotel dvigniti, dvigneva se midva in jo mahneva proti Vel. Bogatinu.

Ko dospeva tja, se megla naenkrat pretrga, veter jo razpodi na strani in imela sva še dokaj čeden razgled. Škoda le, da je Goriška ostala še vedno zastrta.

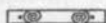
Takoj pod vrhom prideva na široko vojaško pot, ki pelje na Govnjač. Midva seveda nisva šla po nji, marveč sva sledila markaciji, ki jo je dan poprej izvršila razmejitvena komisija in ki se drži krčevito grebena. Dasi ni steze, se vendar todi hodi jako prijetno. Lepo mora biti zlasti takrat, kadar je prost razgled tudi na Goriško. Edino tam je nekoliko strmo, kjer se greben nenadoma dvigne za kakih dvesto metrov na vrh Kuka (2085 m).

Od tu sva imela le še dober skok na Podrto goro. Urno se spustiva navzdol v ozko sedlo, od tod pa na njeno pobočje. Potem ko sva preprečkala strm mel, se obrneva navzgor v skale. Tu sva pa morala nekoliko popaziti, kajti pečevje je jako rušljivo in tudi večje skale ne

stoje trdno na svoji podlagi. Po kratkem in ne posebno napornem plezanju sva prispela brez vsake večje nezgode na vrh. Pravim brez vsake večje nezgode, kajti Lojze je odnesel s tega plezanja precejšnjo buško na glavi. Povzpel se je namreč z ene lašte na drugo, višje ležečo, ki je preskrbljena z nekako streho. Lojze pa ni pomislil, da je streha zanj prenizka, in se je na lašti zravnal, pri tem pa tako butil z glavo v pečevje, da je izbil iz njega precejšen kamen. Toda ne smete misliti, da je moj prijatelj tako trdoglav. Nikakor ne, marveč le Podrta gora je tako krhka.

Z vrha sva imela jako lep razgled na Triglavsko pogorje, zlasti pa na Bohinjsko jezero. Udobno sva ležala na trdih tleh in urejevala svoje notranje razmere, ker je pri Sv. Janezu že davno odzvonilo poldne. In koliko sva rabila z Bogatina na Podrto poro? Kdor je tako radoveden, da hoče to vedeti, naj se potrudi na Podrto goro in poišče listek, ki sem ga bil tam pozabil. Na njem so vse razdalje lepo napisane. Ako se pa prav spominjam, sva rabila z Bogatina kakih pet ur.

Ker se je na Goriškem začelo precej sumljivo zbirati in naju je vabila jezerska gladina, spustiva se urno po grebenu navzdol v Škrbino. Tu najdeva nekaj praznih patronov, ki jih je Lojze poželjivo pobral, ker jih rabi pri izdelovanju prižigalnikov, žično ograjo, ki naju je spomnila na preteklo vojsko, in stezo, ki sva jo prejšnji dan bila izgubila. Ker se nama je mudilo v dolino, nisva iskala — bližnjic in sva tako po zaznamovani stezi prišla še pred nočjo do zaželjene kopeli v jezeru.

Čez severno steno Triglava.

(S sliko.)¹ -- Janez Kveder

Deset let je minulo, odkar so smeli turisti zadnjič preplezali severno steno Triglava. Menda je njih opis ture tako ostrašil posnemovalce, da so ga čitali brez želje po lastnem preizkusu.

Šele v zadnjem času so se posamezniki zopet odločili za turo. Štiri tedne pred nami sta bila dva turista prisiljena jo opustiti radi obilnega snega v žlebovih. Dne 22. julija t. l. se je četvorici posrečilo uspešno preplezati ta nevarni odsek; hoteč kreniti po dr. Tumovi poti, so pa storili napako, da so zašli po poti na frag previsoko in krenili prepozno na desno. Šele po mučnem in napornem plezanju so zagledali macesne, ki jih opisuje dr. Tuma kot markacijo svoje poti. Poleg tega so bili še prisiljeni, da izpremenijo opisani izstop na ledenik za kakih 15 m na desno, ker je po njem tekla voda.

¹ Gl. pril. z razlago na hrbtu. — Prim. Dr. Tuma. Pl. V. 1910, str. 182, 191. Ured.

To zadnjo izprembo poti smo naslednjega dne napravili seveda tudi mi. Zadnji odsek naše poti čez severno steno Triglava je videti iz Aljaž. Doma kot svitla izboklina, v sredi med slapom, ki pada na levo, in črno previsečo steno desno pod vrhom.

Za soboto 22./VII t. l. sva se namreč bila dogovorila z Jožo Čopom, da me bo čakal opravljen na Jesenicah. Veselo razpoložena, radi krasnega vremena — ki nama za isto nameravano turo teden dni prej ni bilo milo, tako da sva jo opustila — sva prispela v Aljažev Dom. Vendar se nama ni posebno mudilo v „jaslice“. Nama dvojici se je pridružil še Volkar, ki je itak nameraval plezati čez steno, obžalujoč le, da je bil sam. Pozneje ob enajsti uri je privriskal proti koči akademik Jug, ki je prišel z dvema tovarišema iz Gorice čez Razor; ko sem mu povedal našo namero, se nam je brez oklevanja pridružil. Zdaj smo bili štirje, vsi podjetni.

Ob svitu, še pred četrto uro zjutraj, smo se naslednjega dne odpremili na pot. Nameravali smo se točno držati smeri, ki jo opisuje dr. Tuma v let. XVI. Planin. Vestnika. A krenili smo s poti na Prag, kakor naši predniki prepozno, tako mi prezgodaj na desno, da nismo pasirali kamina, ki ga opisuje dr. Tuma. Prišli smo na peščeni plaz, koncem tega je vstop v prvi kamin, in sicer levo iz kotanje po viseči polici, pod njo sneženi plazič do 10 m visoke stene a) b). Vrh nje se začinja „ta prav drenj.“ Po tem prvem kaminu je pot naporna in težavna, ne manjka pa sigurnih prijemov. Skokov, ki jih omenja dr. Tuma, nismo delali, čeprav smo si v duhu predstavljali, kako frčimo preko njih. Kamin je visok kakih 250 m in prislonjen, malo na levo viseč, ob zelo strmo steno. Mestoma se tako zoži, da se je le brez nahrbtnika mogoče preriti, in to s skrajnim naporom. Obsežnejšim turistom bi ta kamin odsvetoval. Približno v sredini se kamin prelomi v črno luknjo v steni, desno in levo je stena. Pleza se pa oprt s hrbtom v levo in z nogami v desno steno proti stropu; v njem je mala odprtina, izstop pelje skozi njo in potem plezaš dalje levo v smeri kamina. (To je najinteresantnejši del plezanja v celi turi). Koncem in že vrhu kamina je v njem zagvozdena velika skala. Iti se mora pod skalo; malo višje je prestop na desno na polico in po nji v višini zagvozdene skale kakih 8 m nazaj k c). Povzpne se levo čez skalo—težko! in v smeri kamina ob peščenem plazu dalje. Ta stopnja je nevarna, ker nima sigurnih prijemov, in je peščena.

Koncem kamina se nam je naenkrat odprl veličasten razgled na dolino Vrata in na velikane od Pihavca do Škrlatice. Tik pod nami pretijo zevajoči prepadi in bolj na desno je kamin, po katerem je najbrže plezal dr. Tuma. Še dalje spodaj smo ugledali macesne.

Da pridemo na pot dr. Tume, smo krenili s te razgledne točke na levo po polici d) proti macesnom kakih 30 m okoli skale do kratkega kamina e), po njem navzdol in dalje ob steni na velike nagromadene skale in v smeri proti lisastim turnom v drugi kamin. Smer je bila sedaj ista, kakor jo dr. Tuma opisuje, do pod zadnje stene in do vodopada. Bele plati so jako strme in prehodne le na desnem robu, ki je razrit in razsekan (f). Višje gori je preplezati kamin, na njega robu zagledaš strm snežen plaz g) prav pred seboj. Rabili smo dereze, ker je sneg v zgodnjih jutranjih urah zmrznjen. Smer vodi navzgor naravnost proti vodopadu. Koncem plaza je kreniti na desno čez skalnat rob in naprej na levo okoli pod krmoljo h), ki jo je opisal dr. Tuma, ob jako strmi „beli plati“ naprej v kratek kamin i), v sredi njega je izstop na levo po polici j), nato se zavije v polkrogu nad to belo platjo do potoka, ki priteče izpod slapa k).

Brezskrbno krenemo po žlebu naravnost proti zadnji steni pod ledenikom mimo dveh snežišč, saj ga dr. Tuma opisuje kot ne posebno opasnega; zato je bilo naše veselje veliko, saj smo mislili, da je vse hudo za nami. Pa motili smo se! Kamin ali izhod na ledenik, ki ga opisuje dr. Tuma, je bil razmočen, voda je curljala po njem, se je nabirala spodaj ter razmakala grušč, da je bilo kaj težko hoditi po njem. Iskali smo drugega izhoda, bilo je pa bore malo upanja. Iz žleba je prehod na desno na širok viseč balkon l), kakih 100 m dalje na desno ob steni navzgor. Na prvem pristopnem mestu je kreniti na levo naravnost v steno. Tu je za plezalca prvi pogoj sigurnost in trezna premišljenost; stena je silno strma, v dveh krajih celo previsna. Prijemi so redki, pač pa je vsak trd in siguren. Približno na tretjini stene je kratka polica m), pripravna za oddih. Izstop z nje je 2 m na desno. Jug je plezal odtod naprej sam, držal pa se je preveč na levo in je le s skrajnim naporom izplezal. Izhod je lažji na desno, navpično navzgor po ploščatem žlebu. Kljub naši pažnji na nevarnost rušечih se skal se mi je pripetila baš v tem odseku nezgoda; za dve pesti debel kamen mi je priletel na glavo, da se mi je, visečemu na rokah, vlila kri iz nosa in ust. Za Boga: res sem bil pripravljen na udarec, videl sem leteči kamen, toda umakniti se pri najboljši volji nisem mogel. . . . Hujših posledic ni bilo.

Srednji del te zadnje stene je malo lažji. Hodi se po policah in do ozkega kamina n), ki pa zahteva od turista mnogo; kratek je, pa gladek in ozek. Kmalu nato je izhod iz stene na ledenik po ozki, z mahom porasli polici o), na kateri smo opazili stopinje naših prednikov. Izstop na rob p) je nevaren radi nesigurnih stopinj na viseči, mahoviti polici: pod seboj prepad, nad seboj stena!

Joža Čopov je že prešerno vriskal na robu, ko šva stopila z Jugom na varna tla. Napetost živcev in resnost nas je na mah minila. Veselo smo zapeli in vriskajoč drseli navzdol po robu proti ledeniku. —

Kljub temu, da smo bili vsi štirje novinci v tem kraju, smo izvršili turo izpod stene na vrh roba, vstevši 1 in pol urni počitek, v 6 urah. Vrvni nismo rabili drugje kakor v enem slučaju za dviganje nahrbtnikov, ki so bili precej obsežni (Čopov je tehtal 12 kg). Ko sem zašel na gladko skalo in nisem mogel ne naprej in ne nazaj, me je rešil Jug, ki mi je z vrha vrgel vrv. Navezal se pa celo pot ni nihče. Cepina na to plezanje nikar s seboj; le v nadlego ti je, služi pa nikjer. Ledenika se lahko ogneš, stopnje v sneg si narediš s čevlji. — To je moje mnenje; kajti nam so bili pri naši turi največja ovira nahrbtniki in cepini — pravcat balast.

Izborna pa so služile plezalke; samo v enem slučaju smo jih sezuli in to na dolgem snežnem plazu. Še bolje nego plezalke služijo suknene nogavice; v njih se čuti vsaka še tako malenkostna opora, pa najsi bo samo s prsti. S klini — imeli smo dva s seboj — je pa Čop moje smrtno poškodovane copate pribil v steno, da bodo služile kot nabiralnik za posetnice ali pa divjim kozam pozimi. —

Stena je res težko prestopna, toda ni tako odvratna, kakor se sodi po dosedanjih opisih.

Obzor.

Nesreča na Triglavu. († Emanuel Kusý - Dúbrav). Emanuel Kusý - Dúbrav, gimnazijski abiturient, stanujoč v Pragi III, Mělnická št. 8, edini sin sekcijskega šefa v ministrstvu trgovine dr. Emanuela Kusý - Dúbrava in Amalije, rojene Resch pl. Rehwaldove — se je udeležil sokolskega zleta v Ljubljani. To priliko je porabil, da je po zletu potoval po Dalmaciji, Bosni in Hrvatski, čez tri tedne bi se imel pridni in dovezetni dijak preko Jesenic in Celoveca vrniti k svojim staršem v Prago.

Na Triglav se povzpeli prvotno ni bil njegov namen. Pa živahni, krepki in vztrajni mladenič je hotel spotoma še pogledati lepe gorenjske kraje. Bil je najprej na Bledu (preplaval je jezero!), od tam se je odpeljal v Bohinj. In tukaj v Bohinju se je šele odločil za Triglav, kakor je razvidno iz dopisnice, ki jo je dne 14. IX. 1922, ob 8 1/4 zvečer (bilo je v četrtek) poslal staršem s hotela pri Sv. Janezu, pišoč: „Dospel sem semkaj z Bleda s popoldanskim vlakom. Jutri se vrnem v Jesenice in pojdem s postaje Dovje - Mojstrana na Triglav (8 ur), nato si bom ogledal Vrbsko jezero in najkasneje v ponedeljek bom na Dunaju“. — Tega načrta se je tudi držal. Prihodnjega dne (v petek 15. sept.) se je z jutranjim vlakom peljal v Jesenice. Tam je pustil v hotelu Paar nahrbtnik in drugo prtljago ter se je odpravil peš v Mojstrano, kamor je dospel opoldne. Tu je tudi napisal svojo zadnjo karto staršem, kjer pravi: „V Mojstrani, vasi pod Triglavom, dne 15. IX. 1922 opoldne. — Žal, da strašno dežuje. Triglav

je v megli in moji čevlji, ki so vsi luknjasti, so pri čevljarju, ki mi je med tem druge posodil. Ob 3. uri bodo popravljeni in podkovani“. Karto je končal s posebno, le svojim umljivo šalo.

Po obedu se je podal sam v Vrata v Aljažev Dom, kjer je prenočil in se pogovarjal s turisti, ki so v slabem vremenu prišli iz Bohinja čez Kredarico v Vrata. Ti turisti so ga svariili, naj ne hodi ob takem vremenu, v snegu, vetru, megli, sam, brez vodnika na Triglav. Govoril je z njimi hrvaško, slovensko, češko in nemško. Smehljaje jim je odgovoril: „Slišal sem, da se na Triglav lahko z vozom pride!“. Prenočivši v Aljaževem Domu, je v soboto nastopil svojo pot na Triglav. V dolini je šel nekaj časa v družbi nekega vojaka, ki ga je tudi svaril in mu še pokazal nadaljnjo pot. Kod in kako je potem sam hodil, je vse nedognano; srečamo ga šele v smrtnem položaju v strminah Triglavske stene proti Luknji — ob koncu planinske tragedije!

O njegovi turi se domneva takole: Šel je gori čez Prag in je menda prenočil (od sobote na nedeljo) v Staničevi (prej Dežmanovi) koči; ni pa se oglasil na Kredarici, kakor je pozneje povedal oskrbnik Arh. Je li in po kateri poti je pozneje šel na vrh Triglava, ni znano. Da je nameraval iti na vrh, je razvidno iz tega, ker se je našla v njegovi listnici razglednica z Aljaževim Stolpom, popolnoma opremljena za pošto a — brez štamplije v tem Stolpu. Kljub temu si moremo in skoraj moramo misliti, da je bil na vrhu; štamplije pa ali ni iskal ali — pri strašnem vremenu ni našel. Vrh Triglava se je, nevešč o položaju in ker v snegu in megli ni mogel slediti markacijam, zmotil v orientaciji. Skoro gotovo je krenil po južni Kugy-jevi poti doli, potem čez Bovški sneg na novo nevarno pot (Bambergova pot, naredili so jo med vojsko za silo Trentarji in Italijani) po Triglavskem grebenu zahodno proti Luknji. Bila je megla in snega na Triglavu 1 meter. Nahrbtnika in palice ni vzel s seboj. Bil je čudovito vztrajen turist, ker je kljub silnim težkočam in nevarnostim po Triglavskem grebenu prišel že blizu Luknje! V nedeljo zvečer v mraku in megli je namreč slišala njegov klic Vahica, 68 let stara žena, ki je iskala ovce pod Pihavcem. Ta žena — piše se Jera Peterman, — je posestnica na Dovjem in ima svoj stan in živino četrť ure tokraj Aljaževega Doma; razen Triglavske severne stene je ona že kot 16 letna pastarica vse druge stene preplezala. — Ko Vahica zasliši klic, je v začetku mislila, da nekdo na Pihavcu ovce išče. Nekaj korakov spodaj, ko drugi veter potegne, pa koj spozna, da klic prihaja od nasprotne strani Triglavske stene, in sluti, da se je nekdo zaskočil; ker pa je bila megla in mrak, ni ta večer nikogar mogla videti v steni. Na klic je opozorila dva vojaka, stražnika, Wranglovca, ki pa sta se pozneje izgovarjala, da nimata priprave in da jima je po zakonu prepovedano se v nevarnost podajati. Tukaj je namreč od spodaj nepristopna, navpična stena. —

Potem žene Vahica v temi svojo živino (ovce in krave) proti svojemu stanu Mimogrede stopi v Aljažev Dom, naroči črno kavo ter (bilo je ob devetih zvečer) pove, kaj je slišala pod Luknjo. Oskrbnik je šel zjutraj (v ponedeljek) zgodaj proti Triglavski steni poizvedovat in ž njim še en turist; Vahica pa je šla pod Luknjo na tisto mesto, kjer je zvečer klic slišala. Ta dan je bilo jasno in Vahica je sedaj od daleč v višavi nad steno (čez 500 m visoko) videla človeka sedeti. Zaklical je dvakrat z zamolklim glasom. Vahica zakriči na ves glas: „Nazaj!“ Pri tej priči pa se odtrgajo zgoraj skale in lete z velikim ropotom čez steno, vmes pa se nekaj črnega vali: ali človek, alj nahrbtnik, ali ruša, — tega ona ne more razložiti. To se je zgodilo v ponedeljek dopoldne ob 1/2 10. uri.

V ponedeljek pozno zvečer pride Vahica na Dovje in v torek zjutraj meni povedo dogodek. Takoj grem v Mojstrano pozvat ljudi in orožnike, naj gredo za vsak slučaj preiskovat v Vrata proti Luknji. Kraj nesreče (ki se vidi tudi z Dovjega) mi je znan,

ker sem tam l. 1883 namenoma tik pod Triglavsko steno lazil z Val. Jakeljem proti Luknji, kakor popisujem v Plan. Vestniku št. 3/4. leta 1922, str. 35.

Dva orožnika sta v sredo našla pod steno ponesrečenega Emanuela Kusý-ja, zelo razbitega. Prepeljan je bil na Dovje v četrtek zvečer ob osmih in s konduktom spremljan v mrtvašnico. Že v sredo sem obširno brzojavil Sokolskemu savezu Praga III. in policijski direkciji, naj obvestita njegove stariše, do sedaj še neznane. Kmalu pride odgovor.

Oče, mati in 12 letna sestra so prišli osebno na Dovje v soboto opoldne. Pogreb se je vršil v nedeljo popoldne ob dveh jako slovesno. Domačini in navzoči Sokoli iz raznih krajev so kazali globoko sočutje. Pri odprtem grobu je govoril Jakob Aljaž, v svojem in imenu osrednjega Planinskega Društva, naprošen od načelnika, ki je bil zadržan. V imenu Jugoslovenskega Sokolskega Saveza se je poslovil od sobrata gospod Kajzelj iz Ljubljane Pevsko društvo iz Jesenic je zapelo tri lepe nagrobnice. Vencev je bilo veliko. Mrtvaško opravilo se je vršilo v. ponedeljek zjutraj. Grob je oče kupil v last za večne čase; naročil je tudi nagrobni spomenik, ki je bil v Vseh Svetih že postavljen.

Rajniki Manči — tako so ga doma klicali — je bil telesno, duševno in нравno vzoren mladenič. Starši, visoka uradniška obitelj plemenitega rodu, so za svojega edinega sina skrbeli z vsem umom in z vso ljubeznijo. Oče, temeljito izobražen, je sam vodil duševni napredek svojega sina; čital je z njim poleg čeških in nemških klasikov tudi v izvirniku najimenitnejša francoska in angleška dela. Manči je bil sploh jezikoven talent; za svojega kratkega potovanja v Jugoslaviji se je dodobra naučil hrvaščine in slovenščine. Njegova telesna čilost in navdušenje za gore temelji — tako misli oče — v krvi njegovih prednikov; kajti od materine strani je planinskega rodu (pradedka je bila Tirolka), od očetove pa Slovenec (praded mu je bil stotnik Markeš iz Celja). V nastopu je bil samostojen, preudaren, je večkrat potoval sam in si že znal vse umno urediti. „Krasota planin je v zadnjem trenutku premagala njegove prevdarne potne načrte“, tako sodi blagi oče, ki junaško prenaša bridko bol, namenjeno mu od usode.

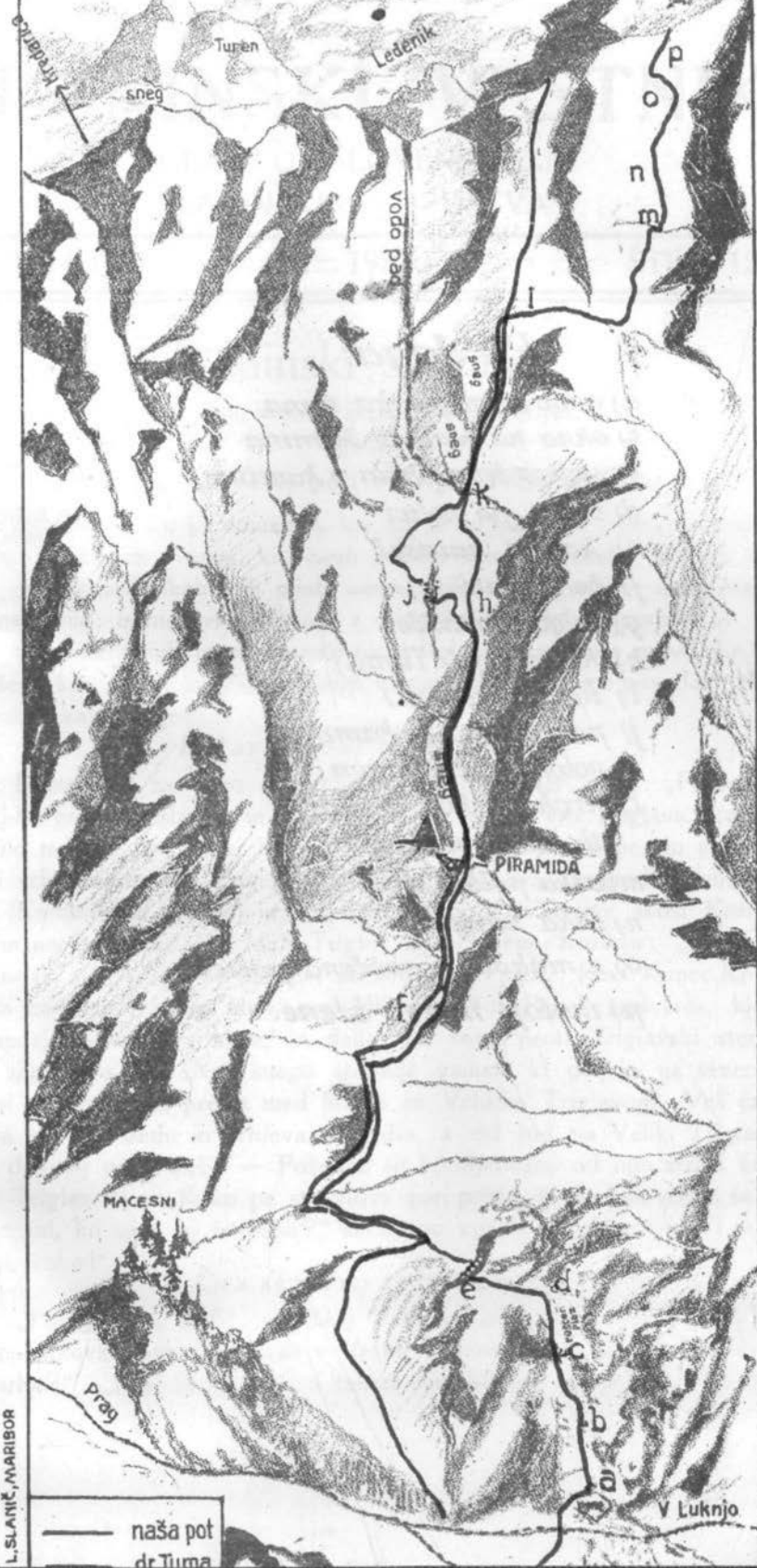
Strte so nade. . . Brhki Manči, dobro versko vzgojen (prvo vzgojo so mu vodili Marijini bratje v Gersthofu pri Dunaju, ta smer se je nadaljevala v gimnaziji in do zadnjega se je držal navade, da pred zajtrkom moli kratko molitvico) počiva na veke v obližju Triglava, kojega rdeča roža ga je zvalila k sebi. . . Prej nam je bil tujec, zdaj nam je znanec! Spominjajmo se ga ob besedah, ki jih je zapisal oče — ko se srce krči njemu, pa tudi nam — v mrtvaškem listu svojemu sinu: „Smrtni padec našega sina je bila zares prva bridkost, ki jo je nam staršem prizadel tekom svojega kratkega, a lepega življenja. Njegov čisti in veseli duh, njegovo dobro srce in njegovi nadopolni darovi bi mu bili tekom časa in razvoja brezdvomno pridobili veliko število osebnih prijateljev; prosimo vse, ki so ga poznali, naj mu ohranijo blag spomin, nam pa posvetijo ti h o sočutje.“

Jakob Aljaž in urednik Dr. J. T.

Vsebina: Jakob Aljaž: Planinski spomini (Str. 161). — Janko Mlakar: Od Bogatina do Podrte gore (Str. 167). — Janez Kveder: Čez severno steno Triglava (Str. 171). — Obzor: Nesreča na Triglavu: † Emanuel Kusý-Dúbrav (Str. 174). Slika (kot priloga): „Čez severno steno Triglava“.

Urednik dr. Josip Tominšek v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Črez severno steno Triglava.

Razlaga:

- a.) vstop : 10m visoka stena*
- b.) okno na plafonu kamina*
- c.) zagvozdena skala v kaminu.*
- d.) izstop po polici*
- e.) kamin navzdol*
- f.) bele plati*
- g.) dolgo snežišče*
- h.) krmolja (dr. Tuma)*
- i.) kamin (zareza)*
- j.) polica levo iz kamina*
- k.) potok pod slapom*
- l.) širok balkon desno
tik zadnje stene*
- m.) ozka polica sredi stene*
- n.) ozka zareza*
- o.) z mahom porasčena polica*
- p.) izstop in rob stene.*